

Luken, T. (2011). Is de decaan wel professioneel genoeg? Column. *Bij de Les*, 7, 6 (juni 2011), p. 23.

Is de decaan wel professioneel genoeg?

Loopbaanontwikkeling is een uitermate complex en subtiel proces. Laten we ons verplaatsen in de leerling. Hoe je bent, hoe anderen je zien, hoe je vreest en wenst te zijn – het loopt allemaal door elkaar heen. En in veel opzichten zegt het niets over hoe je *zult* zijn. Allerlei partijen trekken aan je. Er zijn duizenden opleidingen mogelijk en nog veel meer beroepen en banen. De toekomst is een onkenbare jungle. Welke interesse volg je? Naar welke stem luister je? Waar kijk je naar? Kleine beslissingen die je nu neemt, hebben grote gevolgen voor later.

Het begeleiden van leerlingen bij de stappen die ze nu moeten zetten, vraagt veel. Stimuleren of afremmen? Aan het twijfelen brengen of aanmoedigen? Advies geven of je mond houden? Hoe help je de leerling te bepalen of een vaag idee een eendagsvlinder is of wellicht de kiem voor een fantastisch professioneel leven? Het verschil te zien tussen een modegril en een ontluikende passie? Hoe inspireer je? Hoe breng je complexiteit terug tot behapbare brokken? Hoe stimuleer je de leerling om zelf meer verantwoordelijkheid te nemen? Welke vraag, welk feit of welke schop onder de kont helpt deze leerling nu het meest vooruit?

Gezien de grote gevolgen voor de leerling zelf en voor de maatschappij zou de begeleiding moeten voldoen aan de hoogste eisen qua professionaliteit en outillering. De werkelijkheid is in veel gevallen anders. Hier zijn enkele zinnen die ik optekende uit de afgelopen jaargang van *Bij de Les*:

“Verschillende decanen vertellen dat ze er volkomen alleen voor staan en zelf bezig zijn het wiel uit te vinden. Ze hebben vaak geen inwerkperiode gehad of iemand waar ze op kunnen terugvallen.”

“Een taak- of functiebeschrijving ontbreekt of is niet besproken. De overheid rekent scholen niet af op professionele loopbaanbegeleiding... Scholen krijgen een lumpsum en bepalen zelf hoeveel ze uitgegeven aan decanaat.” “Het is lastig om mentoren bereid te krijgen om keuzebegeleiding serieus met de klas vorm te geven... De lessen gaan voor.”

Verreweg de meeste decanen zijn van huis uit docent. Velen hebben op het gebied van loopbaanbegeleiding geen of slechts een korte opleiding of training gehad. Niet alle betrokkenen zijn zich bewust van de complexiteit van loopbaanbegeleiding en de noodzaak van scholing. *Bij de Les* voerde een poll uit over de stelling “Een basistraining is een must voor iedere beginnende decaan”. De meerderheid (59%) was het eens met deze stelling, 12% was neutraal, maar niet minder dan 29% was van mening dat je het vak van decaan wel in de praktijk leert. Waarom zou vier jaar hoger beroepsonderwijs nodig zijn om een basis voor het leraarschap te verwerven, terwijl je loopbaanbegeleiding er zo maar naast zou kunnen doen? Loopbaanbegeleiding is misschien wel nog moeilijker en belangrijker dan leraar zijn.

Ik heb mijn twijfels bij het oude adagium dat de decaan een leraar moet zijn. En eveneens bij de populaire stelling dat studieloopbaanbegeleiding geïntegreerd moet zijn in het onderwijs-/leerproces. Op basis van internationaal effectonderzoek zie ik meer in een model als dat waarvoor in 2003 in Denemarken gekozen is. Daar hebben professionele, externe en onpartijdige professionals de verantwoordelijkheid voor de loopbaanbegeleiding. Er wordt intensief samengewerkt met interne begeleiders in de scholen. Een aantal decanen is overgestapt naar de onafhankelijk instanties. Anneke Hesp citeert er een in Bij de Les: "Ik ben verbaasd over de voordelen die het heeft om leerlingen te begeleiden zonder dat je zelf docent bent. Ik kom ze niet in de les tegen en die hele bagage ligt niet tussen mij en hen in. Toch ken ik ze aardig goed, want ik begeleid leerlingen drie of vier jaar achtereen."

Nu denk ik wel eens dat decanen in de huidige constellatie in Nederland met een onmogelijke opgave geconfronteerd worden. Mogelijk biedt Denemarken een beter alternatief.

Tom Luken is arbeids- en organisatiepsycholoog en werkt als onafhankelijk onderzoeker en adviseur bij loopbaanvraagstukken.